

Gratis schoolboeken

Een klus en een kans voor scholen

Veel scholen hebben in het verleden de zorg voor schoolboeken de deur uit gedaan. Nu, met de invoering van gratis schoolboeken, komt die zorg weer terug. Scholen zullen leermiddelenbeleid moeten gaan voeren en dat is voor veel scholen nieuw.

Scholen in het voortgezet onderwijs, dus ook alle vmbo's, krijgen straks 308 euro per leerling om te besteden aan leermiddelen. Dat bedrag wordt opgeteld bij de lumpsum-financiering. Scholen mogen zelf uitzoeken hoe en waaraan ze dat besteden. Dat lijkt mooi, en biedt zeker kansen. Maar het is ook een extra taak, met voor scholen geheel nieuwe aspecten. Scholen die voorheen minder dan

308 euro per leerling uitgaven aan schoolboeken, komen in een luxe positie. Die kunnen wat royaler worden, of houden geld over. Dat kunnen ze aan andere zaken besteden. Maar scholen die nu meer uitgeven krijgen een probleem. Ze moeten een kritische blik op hun leermiddelen werpen. Welke boeken gebruiken we te weinig? Voor welke boeken zijn goedkopere alternatieven?

Is het de moeite waard om zelf leermiddelen te ontwikkelen? En zo ja, wat komt daar allemaal bij kijken? Maar ook voor de school die geld overhoudt, heeft het plan voor gratis schoolboeken grote consequenties.

Haken en ogen

Het Ontwikkelcentrum, de organisatie voor 'groene' leermiddelen, komt dit voorjaar met een serie activiteiten om scholen te ondersteunen bij deze overgang. Ook al is de uitkering van het geld voor het schooljaar 2008/2009 overgeheveld van de scholen naar de ouders (zie kader), dan nog is het hoog tijd voor de scholen om zich voor te bereiden op deze overgang. Alleen al de Europese aan-

Gratis schoolboeken of ICT:
waar liggen de kansen?

besteding (zie kader) is een traject dat gemiddeld vier tot zes maanden duurt. Wim Drost, directeur van het Ontwikkelcentrum: "De scholen weten al sinds de zomer dat dit eraan komt. Maar weinig scholen hebben daar tot nu toe iets mee gedaan. Het is nu hoog tijd om daar aandacht aan te besteden." Drost ziet de gratis schoolboeken vooral als een kans voor de scholen. "Dit is een moment om een leermiddelenbeleid op poten te zetten. Scholen zullen zich bijvoorbeeld de vraag moeten stellen: hebben wij een intern systeem of huren we de boeken bij een externe organisatie? Is het niet slimmer om mensen vrij te maken en zelf

"Gratis schoolboeken zal de overstap naar ict versnellen."

materiaal te ontwikkelen? Of moeten we veel meer in gaan steken op ict?" Maar aan al die opties zitten haken en ogen. Zo is een intern systeem vaak goedkoper maar vraagt het om coördinatie en beheer. Een extern systeem vraagt om onderhandelingskunst. Drost: "Schoolboekhandels zullen vast aanbieden om alles voor de school te regelen. Maar daar kleeft het bezwaar aan dat ze dan twee petten op hebben en het zo regelen dat het vooral voor hun goed uitkomt." Gezien het steeds schaarser worden van goede docenten is het misschien helemaal niet mogelijk om zelf materiaal te ontwikkelen. En hoe zit het met de arbeidsvoorwaarden van de auteurs? De ondersteuning die het Ontwikkelcentrum de scholen biedt, haakt in op al deze vragen en zal bestaan uit advisering en ondersteuning op financieel en juridisch terrein zoals arbeidsvoorwaarden, contractuele zaken, het voeren van onderhandelingen en Europese aanbesteding.

Aandachtspunten

Een van de belangrijkste aandachtspunten is die Europese aanbesteding. Daar hebben scholen geen ervaring mee. Aoc's zullen een bestek moeten maken, waarop leveranciers en distributeurs in kunnen schrijven. In het bestek formuleert de school waar de schoolboeken aan moeten voldoen. De school is dan

verplicht om in zee te gaan met het bedrijf dat dat pakket het goedkoopst aanbiedt. Vanwege de concurrentie mogen scholen niet voor een bepaalde methode kiezen. Drost noemt als voorbeeld een team Nederlands. Dat zal zich af moeten vragen of ze een boek willen met het accent op spelling of op communicatie. En dan komt het ook aan op de communicatie tussen de teams en de bestekschrijver. De bestekschrijver zet de eisen van de teams om in juridisch waterdichte formuleringen. Meestal zal er per aoc één bestekschrijver zijn en de vraag doet dan ook op of er voor de afzonderlijke vestigingen en teams nog ruimte zal zijn om eigen leermiddelen te kiezen.

Een ander aandachtspunt is de communicatie met de ouders. Dat speelt nu al met de open dagen van eind januari en begin februari. Ouders zitten met vragen over de 'gratis boeken' en de overbruggingsregeling. En de meeste scholen hebben daar nog geen waterdicht antwoord op.

Veel ouders zullen denken dat alle leermiddelen straks gratis zijn, maar dat is niet zo (zie kader). Leermiddelen die niet specifiek voor dat ene vak en dat ene jaar zijn, blijven voor kosten van de ouders. Ook voor algemene schoolkosten blijven ouders gewoon betalen. Kopieeren en printkosten vallen daar bijvoorbeeld onder. Die kunnen wel eens flink gaan stijgen om met de boekenkosten binnen die 308 euro te blijven. Op veel scholen huren de leerlingen nu de boeken. Wat als er schade is aan boeken? Gaan de ouders borg betalen? Of worden ze alsnog verrast met een rekening op de deurmat? Scholen zullen extra aandacht moeten besteden aan de communicatie met ouders over de leermiddelen.

Op maat

Kansen liggen er volgens Drost bij scholen die de samenwerking zoeken. Zowel in het maken van leermiddelen als in de onderhandelingspositie naar distributeurs toe. Een school met een intern boekenfonds geeft zichzelf een kans als ze besluit een jaar geen boeken aan te schaffen. Als zo'n school 300 leerlingen heeft, dan levert dat toch mooi 100.000 euro op. Maar de echte kansen liggen op

Het plan van het kabinet

- De schoolboeken in het voortgezet onderwijs worden gratis, dit geldt dus voor het vmbo-groen.
- Onder schoolboeken vallen: leer- en werkboeken, project- en tabellenboeken, examen trainingen/bundels, eigen lesmateriaal van school, bijbehorende cd's en dvd's en de (toegangs-)kosten van digitaal lesmateriaal dat de school voorschrijft voor één specifiek jaar.
- Niet onder schoolboeken vallen: naslagwerken als atlas en woordenboek, agenda, de kosten van ict-applicaties, rekenmachine, laptop, sportkleding, gereedschap, schriften, multomappen en pennen ed.
- Scholen krijgen €308,- per leerling, met een prijscompensatie voor 2008. Er is geen controle op de besteding van dit geld.
- Scholen die, gemeten over een periode van 48 maanden, meer dan €211.000,- exclusief BTW aan schoolboeken besteden – en dat zullen de meeste zijn – zijn verplicht Europees aan te besteden.
- Om de problemen met de Europese aanbesteding te overbruggen heeft het kabinet besloten om in het schooljaar 2008/2009 de tegemoetkoming voor de boekenkosten niet aan de scholen uit te keren maar aan de ouders. Zij krijgen in december het geld op hun rekening gestort. Boekendistributeurs moeten in dat schooljaar de rekening naar de ouders sturen, vanaf 2009/2010 naar de school.

het vlak van ict. "Scholen zullen waarschijnlijk versneld overstappen op digitaal lesmateriaal. En daar liggen veel mogelijkheden. Zeker gezien het steeds schaarser worden van docenten. Ict kan dan een middel zijn om leerlingen toch op maat en op afstand te bedienen." En ook dat zal diep in de organisatie doorwerken.

Voor meer informatie over de activiteiten van het Ontwikkelcentrum rondom gratis schoolboeken kunt u contact opnemen met Wim Drost via het Ontwikkelcentrum, (0318) 642 992. □